

Nordmalings kommun  
kommun@nordmaling.se

2023-02-10  
1 (20)  
Dnr SI 2022:6407

# Beslut

---

efter regelbunden kvalitetsgranskning av Bikupans  
grundsärskola i Nordmalings kommun

## Inledning

---

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av Bikupans grundskola i Nordmalings kommun avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

## Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fem områden. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier *i hög utsträckning*, *i flera delar* eller *i låg utsträckning*. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna *i låg utsträckning* eller *i flera delar* anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna *i hög utsträckning* begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan ge framåtsyftande kommentarer i beslutet.

## Beslut:

Skolinspektionen bedömer att kvalitetskriterierna uppfylls vid Bikupans grundskola i följande utsträckning:

### **Rektors ledarskap**

Rektorn leder och styr *i flera delar* skolans utveckling och skapar en ändamålsenlig organisation, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver skapa forum för samverkan mellan alla som arbetar och undervisar i grundskolan.

### **Undervisning**

Undervisningen främjar *i flera delar* elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver utveckla undervisningen så att syftet med lektionen eller olika arbetsmoment blir tydligt för eleverna i samtliga årskurser.

### **Social gemenskap, aktivt deltagande och trygghet**

Skolan arbetar *i flera delar* för att eleverna ska delta i samhällslivet och uppleva trygghet, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med lärare och studie- och yrkesvägledare ta fram en plan för hur eleverna i samtliga årskurser får möjligheter till att förberedas för ett aktivt yrkes- och samhällsliv.

### **Bedömning och betyg**

Skolan bedriver *i flera delar* ett kontinuerligt bedömningsarbete i syfte att stärka elevernas kunskapsutveckling och höja lärarnas bedömarkompetens, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ser till att samtliga lärare som undervisar i grundsärskolan ges goda möjligheter till samverkan kring bedömning. Detta i syfte att utveckla likvärdighet, bedömarkompetens och samsyn som rör bedömning.

### **Huvudmannens styrning och stöd**

Huvudmannen stödjer *i flera delar* skolans arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver utveckla sitt arbete med att göra självständiga bedömningar och analyser av grundsärskolans måluppfyllelse.

**Uppföljning**

Huvudmannen ska senast den **27 oktober 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redovisningen skickas via e-post till [skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se](mailto:skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se), eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2022:6407) i de handlingar som sänds in.

## Skolinspektionens bedömning

---

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

### Rektors ledarskap

**Författningsstöd**

1 kap. 4, 5, 9–10 §§, 2 kap. 9–10 och 34 §§, 4 kap. 4–7 §§ och 11 kap. 2-3, 5, 8, 13 § skollagen (2010:800).

Läroplan för grundsärskolan (Lgrsär22), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.4 Skola och hem, 2.6 Skolan och omvärlden och 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr *i flera delar* skolans utveckling och skapar en ändamålsenlig organisation, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn i flera fall gör bedömningar av undervisningens kvalitet och om syftet med utbildningen uppfylls. Rektorn följer regelbundet upp skolenhetens studie- och trygghetsresultat och genomför, utifrån bedömningen, nödvändiga förbättringsåtgärder. Vidare ser rektorn till att arbetsuppgifter och ansvarsområden är tydliga för personalen. Rektorn fördelar resurser för att möta de behov som finns på skolan, samt ser till att lärare och övrig personal får stöd och kompetensutveckling i sitt arbete. Dock behöver rektorn organisera verksamheten så att samverkan mellan lärare och elevassistenter främjas ytterligare.

**Uppföljning, analys och förbättringsåtgärder**

Granskningen visar att rektorn i flera fall gör bedömningar av undervisningens kvalitet och om syftet med utbildningen uppfylls. Rektorn följer regelbundet upp skolenhetens studieresultat och genomför, utifrån bedömningen, nödvändiga förbättringsåtgärder. Under hösten 2022 har skolpsykologen haft en handledande funktion för de nyanställda lärarna. Skolpsykologen har även gjort klassrumsbesök och bedömningar av undervisningens kvalitet. Rektorn träffar specialläraren en gång i veckan för avstämning, informationsutbyte samt utvecklingsfrågor. Lärarna och elevhälsan träffas också regelbundet under ledning av rektorn. Vid dessa möten går de igenom elevernas kunskapsutveckling, exempelvis om någon elev är i behov av ytterligare stöd eller presterar under sin förmåga, samt om eleverna är trygga och trivs i skolan. Varje termin följer rektorn även upp elevernas betyg och hur många elever som uppnår kriterierna för betygssättning. Av sekretesskäl redovisar skolan inte antalet betyg i varje ämne och klass då de har ett litet elevunderlag. Det systematiska kvalitetsarbete som sker på skolan utgår från en mall med frågor som huvudmannen tagit fram, där värdegrundsarbetet också ingår. Av intervjuer med lärarna framkommer att tanken är att samtliga lärare ska delta i analys- och uppföljningsarbetet även om alla lärarna vid tiden för granskningen inte varit involverade i det ännu. Specialläraren sammanställer studie- och trygghetsresultat för grundskolan som rektorn sedan tar del av. Emellertid visar granskningen att sammanställningarna i viss mån saknar fördjupade analyser. Rektorn uppger att det är svårt att göra fördjupade analyser på en övergripande nivå och se mönster med ett så litet elevunderlag med varierande förutsättningar. Skolinspektionen vill i detta sammanhang framhålla att verksamheten skulle vinna på att ändå göra ytterligare ansträngningar för att bredda och fördjupa sina analyser utifrån de uppgifter skolan samlar in avseende elevernas kunskapsutveckling och kunskapsresultat.

Vidare visar granskningen att rektorn utifrån de bedömningar av undervisningen som gjorts, har genomfört vissa förbättringsåtgärder exempelvis i ämnena musik och bild. Eleverna har delats in i två mindre grupper i syfte att ge eleverna en mer nivåanpassad undervisning.

Rektorn ser också till att personalen får kompetensutveckling. Lärarna berättar att de exempelvis deltagit i fortbildning om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA). De har även deltagit i kompetensutvecklingsinsatser om de nya kursplanerna som började gälla hösten 2022 och samverkat med Specialpedagogiska skolmyndigheten gällande specialpedagogiskt lärande. Elevassistenterna har fått fortbildning inom tecken som alternativ kompletterande kommunikation (TAKK).

### **Ledning och organisation**

Granskningen visar att rektorn till stora delar leder och organiserar det pedagogiska arbetet med ett tydligt fokus på att skapa en tillgänglig lärmiljö för alla elever. Samtidigt visar granskningen att rektorn behöver organisera verksamheten så att samverkan mellan lärare och mellan lärare och elevassistenter främjas ytterligare. Lärarna och elevassistenterna beskriver att de upplever sina roller och arbetsuppgifter som tydliga. Lärarna och elevassistenterna träffas varje morgon för ett kort uppstartsmöte inför skoldagen. Elevassistenterna är med eleverna hela skoldagen, även på rasterna och på fritids, och beskriver i intervjuer att de därför har en mycket god kännedom om, samt förståelse för varje elevs specifika behov. Detta ger elevassistenterna goda möjligheter att skapa en tillgänglig lärmiljö för eleverna. Personalen är lösningsinriktad och rektorn ser till att ge dem rätt förutsättningar i form av exempelvis tillgång till hjälpmedel. För att stötta de lärare som saknar utbildning inom särskoleverksamhet, har rektorn sett till att lärarna fått handledning av skolpsykolog och logoped. I intervju med elevhälsan framkommer att de lagt extra resurser på grundsärskolan under hösten på grund av detta. Även specialläraren som undervisar i grundsärskolans högre årskurser, har en handledande funktion för de nyanställda lärarna. Specialläraren har utöver detta också uppdrag som samordnare och träffar rektorn en gång i veckan för avstämning och uppföljning.

Även om rektorn har skapat mötesstrukturer både i lärarlagen och arbetslagen framkommer emellertid av intervjuer med lärare och elevassistenter att de önskar mer tid till samverkan. Lärarna och elevassistenterna har schemalagd mötestid en gång i veckan men det är sällan alla har möjlighet att delta samtidigt. Av lärarintervjun framkommer att de i liten utsträckning diskuterar exempelvis förhållningssätt. Det varierar också i vilken utsträckning elevassistenterna blir informerade om undervisningen. Elevassistenterna uttrycker att de skulle behöva schemalagd mötestid med de ämneslärare från grundskolan som undervisar grundsärskolans elever. Enligt rektorn har de haft som rutin att en gång per termin kalla till träff för informationsbyte mellan de grundskollärare och grundsärskolelärare som undervisar i grundsärskolan men att detta inte skett under höstterminen 2022.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolan *i flera delar* motsvarar kvalitetskriterierna inom området, men utvecklingsområden finns.

**Identifierat utvecklingsområde**

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver skapa forum för samverkan mellan alla som arbetar och undervisar i grundskolan.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn till stora delar leder och organiserar det pedagogiska arbetet med ett tydligt fokus på att skapa en tillgänglig lärmiljö för alla elever. Samtidigt visar utredningen att rektorns arbete att organisera för undervisning och skapa forum för samverkan mellan elevassistenterna och lärarna som undervisar i grundskolan kan utvecklas. Lärarna och elevassistenterna har en schemalagd mötestid varje vecka men har sällan möjlighet att delta alla tillsammans. Det saknas också former för kontinuerligt samarbete om undervisningen med de ämneslärare som undervisar i grundskolan.

I läroplanen föreskrivs att alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen och organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt möjligheter att arbeta ämnesövergripande. Av läroplanen framgår också att lärarna i samverkan med lärare i övriga berörda skolformer och fritidshemmet ska utbyta kunskaper och erfarenheter samt information om innehållet i utbildningen för att skapa kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande. Lärarna ska ta tillvara möjligheter till kontinuerligt samarbete om undervisningen i skolan och fritidshemmet.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn skapar forum för samverkan mellan elevassistenterna och samtliga lärare som undervisar i grundskolan. Detta i syfte att öka utbildningens flexibilitet och för att eleverna ska nå så långt som möjligt kunskapsmässigt. Detta kan exempelvis ske genom att rektorn sätter samman olika forum för samtal kring arbetet med att skapa möjligheter för de elever som har förutsättningar att läsa en kombination av ämnesområde, ämnen och eller ämnen i grundskolans läroplan och där elevernas utveckling utifrån sina förutsättningar står i fokus. I de forum som rektorn skapar behöver all personal som är involverad ges möjlighet att delta.

## Undervisning

### Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 §, 11 kap. 2, 6 och 11 §§ skollagen.

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

Lgrsär22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1

Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8

Rektorns ansvar och 3. Kursplaner.

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar *i flera delar* elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att undervisningen är varierad med olika typer av uppgifter och aktiviteter samtidigt som den har en tydlig struktur och förutsägbarhet. Lärarna och assistenterna har en god kännedom om elevernas individuella behov och planerar och anpassar undervisningen efter dessa. Granskningen visar dock att arbetet med att förmedla till eleverna vad syftet med olika arbetsmoment är kan utvecklas ytterligare.

### **Varierad och stimulerande undervisning**

Granskningen visar att undervisningen är varierad och består av olika uppgifter och aktiviteter som stimulerar elevernas lust att lära och utvecklas. De flesta av de observerade lektionerna består av en god balans mellan individuellt arbete, samarbete och kommunikation. Lärarna berättar att de anpassar undervisningen utifrån elevernas förutsättningar och försöker utmana eleverna utan att ställa för höga krav, så eleverna känner att de lyckas. Lärarna anpassar också arbetssätt efter den enskilda eleven. Om en elev exempelvis inte vill läsa själv kan lärare eller elevassistent inleda med att läsa högt för att väcka elevens intresse att läsa själv. Vid lektionsobservationer i de högre årskurserna framkommer att läraren i stor utsträckning individanpassar läromedel och annat arbetsmaterial så att arbetsuppgifterna ligger på en lämplig nivå för varje elev. De elever som har kommit långt i sin kunskapsutveckling kan då få svårare uppgifter. Elevassistenterna som arbetar i de högre årskurserna berättar att läraren är lyhörd och efterfrågar elevassistenternas åsikter exempelvis i samband med ett visst arbetsmoment och gör de förändringar och anpassningar som behövs för att undervisningen ska bli så bra som möjligt för eleven.

Vidare visar granskningen att eleverna ges ett aktivt lärarstöd, så att de förstår, kommer igång och i de flesta fall bibehåller sitt engagemang. Såväl undervisande lärare som elevassistenter ser till att eleverna kommer igång med sitt skolarbete.

Under samtliga lektioner som Skolinspektionen besöker är det vuxentätt och lärarna och elevassistenterna arbetar samspelat. Elevassistenterna förtydligar instruktioner med hjälp av bilder och TAKK och tydliggör arbetsgången för eleverna. Lärarna berättar att de försöker knyta an undervisningen till elevernas intressen och hitta arbetssätt som eleverna blir motiverade av. Någon lärare ger exempel på att surfplatta är ett hjälpmedel som får vissa elever att fokusera. Av intervjuer och lektionsobservationer framkommer att lärarna använder olika hjälpmedel som stöd i undervisningen, exempelvis bildstöd, tidhjälpmedel, sensoriska hjälpmedel och digitala verktyg.

### **Strukturerad undervisning**

Granskningen visar att lektionerna följer en struktur som är välbekant för eleverna. Skolan har en gemensam modell för hur alla lektioner ska vara strukturerade. Bland annat ska alla lektioner innehålla en tydlig inledning och ett tydligt avslut. Dock skiljer det sig mellan lärare i vilken utsträckning de skapar förståelse hos eleverna kring varför de ska lära sig det som de arbetar med i undervisningen. Lärarna beskriver strukturen som viktig för att eleverna ska känna sig trygga och veta vad som kommer att hända. Eleverna i de lägre årskurserna ställer sig i ett led utanför klassrummet inför lektion och lärarna välkomna eleverna i dörröppningen till klassrummet. Vid den första lektionen på skoldagen har lärarna morgonsamling och genomgång av dagens lektioner och aktiviteter, samt den tid som är avsatt för varje aktivitet. Vid förändring i schemat sätter läraren upp en varningstriangel på tavlan. Rektorn och lärarna berättar att de arbetar med att tydliggöra för eleverna att det inte alltid blir som man planerat och tränar tillsammans med eleverna på det. I klassrummen finns också scheman med bildstöd som visar vilken lektion som pågår. Eleverna har även individuella scheman vid sina platser.

Vidare visar granskningen att syftet med undervisningen i varierad omfattning tydliggörs för eleverna. Vid de allra flesta lektionsobservationerna i de högre årskurserna presenterar läraren lektionsmålen och det framgår tydligt för eleverna vad som är syftet med de olika arbetsmomenten. Läraren beskriver varför eleverna ska lära sig det de arbetar med samt vilka förmågor eleverna tränar. Detta gäller också vid den observerade idrottslektionen. Vid övriga lektionsobservationer framgår inte syftet med lektionen eller olika arbetsmoment lika tydligt även om strukturen är tydlig. Lärarna förklarar vilka aktiviteter eleverna ska arbeta med samt vilken tid som är avsatt för respektive aktivitet, men lyfter inte fram syfte och mål med valt lektionsinnehåll.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolan *i flera delar* motsvarar kvalitetskriterierna inom området, men utvecklingsområden finns.

**Identifierat utvecklingsområde**

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver utveckla undervisningen så att syftet med lektionen eller olika arbetsmoment blir tydligt för eleverna i samtliga årskurser.

Skolinspektionens granskning visar att lektionerna följer en skolgemensam modell för hur lektioner ska vara strukturerade. Samtidigt skiljer det sig mellan lärare i vilken utsträckning de förmedlar syftet med lektionen eller olika arbetsmoment och huruvida det finns ett logiskt flöde mellan uppgifter och arbetsmoment.

Av skollagen framgår att grundsärskolan ska ge eleverna en för dem anpassad utbildning som ger kunskaper och värden och utvecklar elevernas förmågor. Av läroplanen för grundsärskolan framgår att skolan behöver klargöra utbildningens mål, innehåll och arbetsformer för eleverna.

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna på ett anpassat sätt utifrån elevernas behov och förutsättningar konkretiserar målet med undervisningen genom att till exempel tydliggöra syftet och vilka kunskaper det är tänkt att eleven ska utveckla. När det gäller syftet med undervisningens olika moment och aktiviteter är det viktigt att läraren inte bara har tydliggjort syftet för sig själv utan det måste även vara tydligt för eleverna. Här handlar det om att läraren behöver kunna bryta ner målen i läroplanen och i kursplanerna i ämnen och ämnesområden till en nivå som är konkret och tillgänglig för eleverna. Ett sätt att konkretisera syftet är att läraren gör kopplingar till elevens vardag eller framtida liv och på så sätt förklarar användbarheten i det eleven ska lära sig.

**Social gemenskap, aktivt deltagande och trygghet****Författningsstöd**

1 kap. 4–5 och 10 §§, 3 kap. 2 §, 5 kap. 3 §, 6 kap. 6–8 §§ och 11 kap. 2 § skollagen. Lgrsär22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.3 Ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar *i flera delar* för att eleverna ska delta i samhällslivet och uppleva trygghet, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn tillsammans med skolans personal i flera fall bedriver ett arbete för att skapa trygghet och social gemenskap såväl inom som utanför den egna undervisningsgruppen. Det finns i viss mån ett planerat och aktivt arbete för att förbereda eleverna för ett aktivt deltagande i samhällslivet. De aktiviteter som planeras och genomförs i samråd med studie- och yrkesvägledaren riktas dock främst till elever i årskurserna 6–9.

### **Trygghet i sociala sammanhang**

Granskningen visar att rektorn tillsammans med skolans personal bedriver ett arbete för att eleverna ska uppleva trygghet såväl inom som utanför den egna undervisningsgruppen. Elevernas upplevda trygghet följs upp regelbundet genom trygghetsenkäter och på utvecklingssamtal. Utifrån resultaten sätter skolan in åtgärder. Omklädningsrummet i samband med idrottslektionerna är en plats som elever tidigare har upplevt som otrygg, men nu finns möjlighet att byta om i bås och en elevassistent finns alltid med i omklädningsrummet. Elevassistenterna fångar även upp i det dagliga arbetet med eleverna om en elev inte skulle känna sig trygg i en viss situation. Av samtliga intervjuer framkommer att eleverna upplever sig trygga på skolan och att det alltid finns vuxna i elevernas närhet. Skolan<sup>1</sup> har ett trygghetsteam som arbetar med såväl förebyggande som främjande insatser. Eleverna på grundsärskolan har exempelvis arbetat tillsammans med personal från trygghetsteamet för att lära sig mer om diskrimineringsgrunder och arbetet med skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling.

Vidare framgår det av granskningen att eleverna i flera fall ges möjligheter till social gemenskap utanför den egna undervisningsgruppen och att det i viss mån bedrivs ett arbete med att skapa möjligheter till social gemenskap. Eleverna från grundsärskolan är inkluderade i de gemensamma aktiviteter som sker i grundskolan som exempelvis friluftsdagar, innebandyturneringar samt aktiviteter i samband med terminsavslutningar. Eleverna i de äldre årskurserna äter även lunch i matsalen som de delar med grundskolans elever.

Av intervju med elevhälsans representanter framkommer emellertid att det är en utmaning i en liten grundsärskola när det gäller det sociala utbytet för eleverna.

---

<sup>1</sup> Bikupans grundsärskola är lokalintegrerad i Kyrkovallens grundskola. Trygghetsteamet avser både Bikupans grundsärskola och Kyrkovallens skola.

Skolans personal försöker därför på olika sätt samarbeta med grundskolan. Exempelvis har lärarna gjort en schemaanpassning så en elev från grundsärskolan får ha rast samtidigt som sin kompis som går i grundskolan. Elevhälsan menar att det nog det går att utveckla och förbättra detta arbete ytterligare. Enligt rektorn har den samverkan som fanns med grundskolan delvis avstannat i samband med pandemin. Tidigare har grundsärskolan exempelvis alltid delat skolbyggnad med åtminstone någon klass från grundskolan vilket skapat spontana möten mellan elevgrupperna. Vid tiden för granskningen är det dock inte så. I intervju med rektorn framkommer dock att rektorn återupptagit arbetet med att skapa samverkan och social gemenskap mellan grundsärskolans och grundskolans elever.

### **Deltagande i samhällslivet**

Granskningen visar att det i viss mån finns ett planerat och aktivt arbete för att förbereda eleverna för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Grundskolan har en aktivitetsplan, "Skola och arbetsliv" till vilken olika aktiviteter och studiebesök är bundna och som grundsärskolan också följer i den mån det passar. De aktiviteter som planeras och genomförs i samråd med studie- och yrkesvägledaren riktas dock främst till elever i årskurserna 6–9. Det framkommer i intervju med lärarna och elevassistenterna att eleverna lär sig om omvärlden exempelvis genom att besöka caféer, affärer och bibliotek. Det händer också att lärarna bjuder in olika yrkeskategorier till skolan, exempelvis polis, författare och journalister. I samband med dessa besök har skolan sett till att bjuda in personer som arbetar i yrken där det traditionellt finns många av det motsatta könet, exempelvis en kvinna som kör lastbil. Lärarna berättar att de ofta för samtal i undervisningen med eleverna i syfte att motverka traditionella föreställningar kring manliga och kvinnliga yrken och traditionella könsroller generellt.

Vidare framkommer av intervjuer att eleverna i årskurserna 8 och 9 erbjuds praktik i närområdet. Detta arbete planeras och sker i samråd med skolans studie- och yrkesvägledare. Skolans studie- och yrkesvägledare informerar även eleverna i samband med val inför gymnasiet, samt på föräldramöten för att svara på föräldrars frågor kring studie- och yrkesval.

Studie- och yrkesvägledaren deltar dock inte lika mycket i planering eller genomförande av aktiviteter som ämnar ge eleverna i årskurserna 1–5 erfarenheter av omkringliggande samhälle. I intervju med rektor framkommer att grundsärskolan ibland känt sig lite bortglömda när det gäller studie- och yrkesvägledning och att det ofta varit upp till lärarna själva att boka in aktiviteter. Även huvudmannens representanter uppger att studie- och yrkesvägledning för de lägre årskurserna är

något som kan utvecklas ytterligare och att studie- och yrkesvägledaren idag främst fungerar som ett "bollplank" som kan handleda och stötta lärarna.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolan i *flera delar* motsvarar kvalitetskriterierna inom området, men utvecklingsområden finns.

#### **Identifierat utvecklingsområde**

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med lärare och studie- och yrkesvägledare ta fram en långsiktig plan för hur eleverna i samtliga årskurser får möjligheter att förberedas för ett aktivt yrkes- och samhällsliv.

Skolinspektionens granskning visar att även om eleverna på olika sätt erbjuds aktiviteter som ger dem möjlighet att bekanta sig med närsamhället, saknar skolan ett planerat arbete där eleverna i de lägre årskurserna förbereds för ett aktivt deltagande i samhällslivet, där studie- och yrkesvägledande kompetens involveras.

Av skollagen framgår att grundsärskolan ska ge elever en för dem anpassad utbildning som ger kunskaper och värden och utvecklar elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling, förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Av läroplanen för grundsärskolan framgår bland annat att alla som arbetar i skolan ska verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.

För att skolans personal ska känna till förändringar i arbetsliv, olika yrkens kompetenskrav och utbildningsvägar är det Skolinspektionens uppfattning att studie- och yrkesvägledare behöver bidra med sin kompetens. Då tankar om ett framtida vuxenliv

grundläggs tidigt behöver även lärare som undervisar i grundsärskolans tidigare årskurser ha tillgång till sådan kompetens.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn tillsammans med lärare och studie- och yrkesvägledare kartlägger vilka behov av aktiviteter som finns för eleverna i de yngre årskurserna. Detta för att elever i samtliga årskurser ska få allsidiga och konkreta erfarenheter av såväl arbets-, förenings- och kulturliv. Även om studie- och yrkesvägledaren själv inte leder alla aktiviteter behöver studie- och yrkesvägledaren handleda lärarna i planeringen och vara ett stöd i genomförandet.

## Bedömning och betyg

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 2 kap. 9 och 10 §§, 3 kap. 3, 5 och 7 §§ och 11 kap. 2, 3, 5, 11, 15–17, 19–23 §§ skollagen.

10 kap. 11 § skolförordningen.

Lgrsär22, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, 2.2 Kunskaper 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.4 Skola och hem, 2.7 Bedömning och betyg och 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan bedriver *i flera delar* ett kontinuerligt bedömningsarbete i syfte att stärka elevernas kunskapsutveckling och höja lärarnas bedömarkompetens, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att lärarna fortlöpande bedömer elevernas kunskapsutveckling och återkopplar till eleverna på ett framåtsyftande och anpassat sätt. Utifrån den bedömning som lärarna gör så genomför lärarna nödvändiga anpassningar av undervisningen. Det saknas dock tillräckliga förutsättningar för samtliga lärare som undervisar elevgruppen att samverka kring bedömningsfrågor och betygssättning.

### Lärarnas fortlöpande bedömningsarbete

Granskningen visar att lärarna fortlöpande bedömer elevernas kunskapsutveckling, även om det skiljer sig mellan lärarna i vilken utsträckning detta görs. Någon lärare gör täta utvärderingar i samråd med elevassistenterna. Lärarna berättar att de följer upp elevernas kunskapsutveckling i de olika arbetsböckerna som eleverna använder och att en formativ bedömning sker fortlöpande exempelvis i samband med att lärarna rättar elevernas arbetsuppgifter och pratar med eleverna om genomförda moment. Lärarna

använder även Skolverkets bedömningsstöd i svenska och matematik som hjälp i bedömningsarbetet.

Granskningen visar vidare att lärarna i flera fall gör anpassningar i undervisningen utifrån den bedömning som de har gjort av elevernas kunskapsutveckling. Anpassningarna kan handla om att ge eleverna individuellt anpassat arbetsmaterial utifrån kunskapsnivå samt utifrån vad eleven behöver träna på. Lärarna berättar att även elevassistenterna signalerar till lärarna hur det går för eleverna och om något skulle vara för lätt eller för svårt eller på annat sätt behöver anpassas. Det görs också en mer summativ bedömning vid förutbestämda tillfällen terminsvis då lärarna tillsammans med elevhälsoteamet och rektorn följer upp och utvärderar varje elevs kunskapsutveckling. Elevernas kunskapsutveckling dokumenteras i en digital lärplattform, dock har det inte fungerat att föra in omdömen.

#### **Samverkan i bedömningsfrågor**

Granskningen visar att rektorn till viss del har skapat förutsättningar för lärarna att samverka kring bedömningsfrågor och höja sin kompetens i dessa frågor, men att förutsättningarna inte är tillräckliga. Skolenhetens speciallärare har tillsammans med de övriga lärarna på grundsärskolan arbetat med den nya läroplanen, samt de nya kursplanerna med tillhörande bedömning. Läraren som undervisar i idrott berättar att samverkan kring bedömningsfrågor och betygssättning sker tillsammans med ämneskollegor. Specialläraren deltar även i länsnätverksträffar där bedömning och betyg diskuteras. Lärarna berättar att de träffas i grundsärskolans arbetslag en stående tid varje vecka men uppger att det inte finns några särskilda tider avsatta för att kunna samverka med varandra när de gör sina bedömningar. Arbetet med sambedömning sker främst informellt. Två av lärarna är nyanställda och uppger att specialläraren i mån av tid handleder dem i bedömningsarbetet. Lärarna uttrycker att de önskar mer stöd när det gäller bedömningsarbetet. Även rektorn uppger att lärarna skulle behöva samverka mer med lärare från andra grundsärskolor när det gäller bedömning och betyg.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolan *i flera delar* motsvarar kvalitetskriterierna inom området, men utvecklingsområden finns.

#### **Identifierat utvecklingsområde**

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ser till att samtliga lärare som undervisar i grundsärskolan ges goda möjligheter att samverka kring bedömning. Detta i syfte att utveckla likvärdighet, bedömarkompetens och samsyn i frågor som rör bedömning.

Granskningen visar att rektorn till viss del ger förutsättningar för samverkan kring bedömningsfrågor för lärare på skolan men att möjligheten för att gemensamt diskutera och samverka kring bedömning skiljer mellan olika lärargrupper. Det saknas schemalagd tid för samtliga lärare att kontinuerligt samverka kring bedömning.

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas. En likvärdig utbildning innefattar även att elever bedöms på ett så likvärdigt sätt som möjligt. Sambedömning bidrar till en gemensam syn på vad som ska bedömas och hur bedömningen kan gå till, och detta kan ske genom professionella samtal. Rektor behöver ge lärare förutsättningar att tillsammans med kollegor diskutera hur de kan analysera och värdera elevernas kunskaper, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn tillsammans med lärarna utvecklar former för kontinuerlig samverkan kring bedömning och betygssättning. Detta i syfte att ge alla lärare möjlighet att fördjupa sina kunskaper kring elevers lärande, hur de kan bedöma elevers resultat och deras progression, samt utforma ändamålsenliga bedömningssituationer.

## Huvudmannens styrning och stöd

### Författningsstöd

1 kap. 4 och 9–10 §§, 2 kap. 8–8 a, 11–13, 18, 25, 29 (undantag finns i 2 kap. 11 §§ Förordning [2011:326] om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare) och 34–36 §§, 4 kap. 3 och 8 §§ och 11 kap. 2 och 5 §§ skollagen.

Lgrsär22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, - Skolans uppdrag och - Varje skolas utveckling, 2.2 Kunskaper, 2.5 Övergång och samverkan, 2.6 Skolan och omvärlden och 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen stödjer *i flera delar* skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att huvudmannen har en god kännedom om verksamheten vid skolan. Huvudmannen ger rektorn och skolenheten ett behovsanpassat stöd vad gäller rektorns ledning och utveckling av utbildningen, samt utformar möjligheter som gynnar samverkan med andra skolformer och kontakter med omgivande samhälle. Huvudmannens arbete

med att göra självständiga bedömningar av verksamhetens kvalitet, samt ha ett långsiktigt systematiskt arbete för att ge goda förutsättningar för undervisningens planering och genomförande kan dock utvecklas ytterligare.

### **Behovsanpassat stöd till rektorn och skolenheten**

Granskningen visar att huvudmannen har en god kännedom om den verksamhet som bedrivs på skolenheten och ger rektorn ett väl utvecklat stöd. Rektorn ges bland annat stöd vid medarbetarsamtal samt i den ledningsgrupp som finns i kommunen. I ledningsgruppen ingår skolchef, verksamhetsutvecklare samt alla rektorer. De träffas en gång i veckan för att diskutera exempelvis pågående utvecklingsarbeten och för verksamheten relevanta frågor. Huvudmannen har också rekryterat en skolstrateg som bland annat ska fungera som stöd till rektorn. Utöver detta gör även barn- och utbildningsutskottet regelbundna verksamhetsbesök vilket ger möjlighet till direkt dialog med rektorn. Rektorn berättar i intervju att huvudmannen ger ett bra stöd till rektorn och skolenheten i form av exempelvis mer tid till planering av verksamheten, extra bemanning och individanpassade hjälpmedel.

Av granskningen framgår vidare att huvudmannen arbetar på olika sätt för att underlätta samverkan med andra skolenheter och gynnar kontakter med omgivande samhälle. Huvudmannens representanter uppger i intervju att grundsärskolans placering, i direkt anslutning till en grundskola ger goda möjligheter till samverkan mellan de bägge skolformerna. Det underlättar också för integrering och möjligheter för eleverna att läsa ämnen mot grundskolans mål. Barn- och utbildningschefen har varit i kontakt med region Västerbotten gällande ett samverkansprojekt där kommuner med liknande förutsättningar ska mötas för samverkan och dialog kring skolfrågor. Detta är dock inte något projekt som kommunen vid tiden för granskningen deltar i.

De specifika insatser som genomförs för att stötta skolenhetens samverkan med omgivande samhälle sker via studie- och yrkesvägledaren. Studie- och yrkesvägledaren arbetar med att möjliggöra Praktisk arbetslivsorientering (prao) i närområdet för eleverna i grundsärskolans årskurserna 8 och 9. Huvudmannens representanter uppger att de även håller på att se över möjligheten att utöka studie- och yrkesvägledningen i de yngre årskurserna genom att exempelvis se till att annan personal i samarbete med studie- och yrkesvägledaren kan tillgodose de yngre elevernas behov av vägledning.

### **Självständig aktör, långsiktighet och systematik**

Granskningen visar att huvudmannens arbete med att göra självständiga bedömningar av verksamhetens kvalitet samt ha ett långsiktigt systematiskt arbete för att ge goda

förutsättningar för undervisningens planering och genomförande kan utvecklas ytterligare. Huvudmannen följer på olika sätt upp skolenhetens trygghets- och studieresultat. På ledningsträffarna följer barn- och utbildningschefen och rektorerna regelbundet upp både det som fungerar väl och det som behöver utvecklas. Huvudmannen har implementerat en mall för hur det systematiska kvalitetsarbetet ska gå till på skolenhetsnivå. Huvudmannen begär in måluppfyllelse, närvaro, elevernas trivsel och mående samt eventuella avvikelser. På grundsärskolan redovisar man dock inte antalet betyg i varje ämne och klass utan redovisar endast på generell nivå hur många elever som uppnått godkänt betyg eller inte. Av intervjuer framkommer att man gör så på grund av litet elevunderlag och i syfte att aidentifiera. Skolenheterna rapporterar också digitalt in kränkningar till huvudmannen. Resultaten sammanställs i en kvalitetsrapport som sedan huvudmannen tar del av. Huvudmannen gör dock endast i begränsad utsträckning självständiga bedömningar och analyser av verksamhetens kvalitet. Enligt rektorn har huvudmannen inte ställt några särskilda följdfrågor om grundsärskolans verksamhet utifrån det som presenterats i kvalitetsrapporten på skolenhetsnivå. Barn- och utbildningschefen berättar att kommunen har saknat ett dialogforum i syfte att muntligt följa upp skolenheternas kvalitetsredovisningar. Detta är dock något som huvudmannen planerar att införa och har påbörjat ett arbete kring.

Vidare framkommer det av granskningen att huvudmannen i flera fall arbetar systematiskt och långsiktigt i sitt arbete med att ge goda förutsättningar för undervisningens planering och genomförande. Av intervjuer och inkommen dokumentation framgår att kommunen har haft svårt att rekrytera lärare med rätt utbildning till grundsärskolan. Barn- och utbildningschefen samt barn- och utbildningsutskottet berättar att kommunen har en tydlig kompetensförsörjningsplan och att man från huvudmannens håll på olika sätt arbetar med att hitta personal med rätt behörighet till sina verksamheter. Detta exempelvis genom att vara synliga och på olika sätt visa upp kommunen. För att uppnå behörighetsnivå på lärarna försöker huvudmannen även uppmuntra befintlig personal att fortbilda sig genom arbetsintegrerad lärarutbildning. Huvudmannen stöttar rektorn och skolenheten genom kompetensutvecklande insatser. Exempelvis har huvudmannen initierat formella utbildningar som exempelvis elevassistentutbildning samt en intern utbildning i TAKK som leddes av elevhälsan. På huvudmannanivå har det också tagits fram en IT-plan för skolan där de sett över vilken digital utrustning som grundsärskolan behöver.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att huvudmannen *i flera delar* motsvarar kvalitetskriterierna inom området, men utvecklingsområden finns.

### Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver utveckla sitt arbete med att göra självständiga bedömningar och analyser av grundsärskolans måluppfyllelse.

Skolinspektionens granskning visar att huvudmannen genomför ett systematiskt kvalitetsarbete för grundsärskolan, men att huvudmannen endast i begränsad utsträckning gör självständiga bedömningar och analyser av verksamhetens kvalitet. Huvudmannen förlitar sig i de flesta fall på den uppföljning och analys som rektorn gör.

Av Skollagen framgår att varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de som mål som finns för utbildningen uppfylls.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98, s. 11-14, 20-34) om systematiskt kvalitetsarbete framgår att ett av målen med analysarbetet är att identifiera faktorer som påverkar måluppfyllelsen och som kan utgöra utgångspunkter för utvecklingsarbetet. I arbetet med att hitta relevanta förklaringar till måluppfyllelsen är det viktigt att huvudmannen hittar sätt att underbygga sina förklaringar med empiriska belägg som innehåller faktorer som huvudmannen kan påverka. Huvudmannen bör även söka förklaringar relaterade till hur skolornas faktiska organisation och arbete bedrivs. Vidare framgår att det både på huvudmannanivå och på enhetsnivå är viktigt att analysera hur förutsättningarna och arbetsprocesserna påverkar verksamhetens resultat och måluppfyllelse. I huvudmannens analys är det dessutom viktigt att ta hänsyn till enheternas egna analyser och bedömningar av vad som behöver utvecklas.

Skolinspektionen rekommenderar huvudmannen att utveckla arbetet med att göra självständiga bedömningar och analyser av grundsärskolans verksamhet. I detta ingår att ställa frågor till rektorn om de delar som verksamheten är bättre respektive sämre på att leva upp till. Huvudmannen behöver också i sin analys av grundsärskolans resultat utveckla sätt att följa upp verksamheten ur ett bredare perspektiv av begreppet måluppfyllelse. Det kan exempelvis röra sig om att få svar på om verksamheten erbjuder goda möjligheter till en flexibel utbildning eller i vilken utsträckning utbildningen utformas på sätt som stimulerar eleverna till social gemenskap utanför den egna gruppen. Detta i syfte att på lång sikt arbeta för att förbättra förutsättningarna för att syftet med utbildningen ska uppnås.

Beslutet har fattats av undervisningsrådet Agnetha Burström.

I handläggningen av ärendet har även utredarna Helen Lundell Sjöberg (föredragande) och Mattias Ryd samt undervisningsrådet Veronica Bonivart Säfström medverkat.

## Bilaga 1: Underlag för bedömning

---

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Elva lektionsobservationer.
- Två gruppintervjuer med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En gruppintervju med elevassistenter.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektor.
- En gruppintervju med representanter för huvudmannen.
- Dokumentstudier. De dokument som begärts in från huvudmannen och skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolorna. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden, respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

### Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder och styr rektorn skolans utveckling och skapar en ändamålsenlig organisation? Inom detta område granskas hur rektorn arbetar med uppföljning, analys och förbättringsåtgärder och hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att utvecklas så långt som möjligt? I detta område granskas om undervisningen är varierad och stimulerande samt om den är strukturerad.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan för att eleverna ska delta i samhällslivet och uppleva trygghet? I detta område granskas hur skolan arbetar med social delaktighet och att skapa trygghet.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning bedrivs ett regelbundet och systematiskt arbete med att bedöma, analysera och dokumentera elevernas kunskaper i syfte att stärka elevernas kunskapsutveckling? I detta område granskas hur skolan arbetar med fortlöpande bedömning och samverkan i bedömningsarbetet.

Bedömningsområde 5: I vilken utsträckning stödjer huvudmannen skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning? I detta område granskas huvudmannen som självständig aktör, om det sker ett långsiktigt och systematiskt utvecklingsarbete, huvudmannens behovsanpassade stöd till rektor och om det sker en samverkan mellan skolformer och det omgivande samhället.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [www.skolinspektionen.se](http://www.skolinspektionen.se)

## Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

---

Skolinspektionen besökte skolenheten den 12 – 15 december 2022. Besöket genomfördes av utredarna Lisa Naudot och Helen Lundell Sjöberg samt undervisningsrådet Veronica Bonivart Säfström.

Bikupans grundskola och träningsskola i Nordmalings kommun bedriver verksamhet för årskurserna 1–9 samt förskola. Skolenheten ligger i centrala Nordmaling och delar lokaler och utemiljö med Kyrkovallens skola som i sin tur bedriver utbildning för förskoleklass och grundskola årskurs 4–6. Skolenheten leds av en rektor som också är rektor för Kyrkovallens årskurs 4–6. Totalt är åtta elever mottagna i grundskolan vid granskningstillfället varav två elever i årskurs 1–4, fem elever i årskurs 5–7 samt en elev i träningsskola.